

Ingenbarnsland

Der ingen
skulle tro at
noen barn
kunne bo

SOS
BARNEBYER

Om SOS-barnebyer

SOS Children's Villages International er en global barnerettighetsorganisasjon, etablert i 1949 som en respons på det høye antallet foreldreløse barn etter 2. verdenskrig. I dag er SOS-barnebyer aktive i 136 land og territorier, hovedsakelig med lokalt ansatte. Barna vi jobber for er "barn som enten har mistet eller lever med stor risiko for å miste omsorg fra sin familie". Vi jobber for deres rett til en trygg oppvekst, omsorg, utdanning, god fysisk og psykisk helse og beskyttelse i tråd med Barnekonvensjonen.

Barna som befinner seg i Ingenbarnsland tilhører denne gruppen barn som har særskilt rett og behov for beskyttelse.

INNHALDSFORTEGNELSE:

Innledning	2
Ukraina: Barna som ikke kan flykte alene	3
Mexico – USA: Når barn blir returvarer	4
Hellas – Tyrkia: Utstøtte barn på Europas yttergrense	5
Syria, Al-Hol (Roj)-leiren: Fremmed kriger, fremmed barn?	7
Burkina Faso: Barn som brutalitetens vitner	8
Etiopia: Sult som våpen mot barn	9
Venezuela – Colombia: Uten sikkerhet og beskyttelse.....	10
Rohingya: Barna ingen vil ha	11
Etterord	12
Kilder	13

Innledning

Ifølge Unicef står én milliard barn i 33 land i ekstrem fare på grunn av en dødelig kombinasjon av klima- og miljøtrusler. 400 millioner barn bor i områder med høy eller ekstremt høy sårbarhet for tilgang til vann. Antall land med voldelig konflikt er nå det høyeste på 30 år, med 63 millioner barn fra 6-17 år som mister sin tilgang på utdanning og framtidsmuligheter. Covid-19 har ført til økt fattigdom og ulikhet. Krigen mellom Russland og Ukraina gir høyere energi- og matvarepriser som rammer hardest de som har minst fra før.

Alt dette gjør at flere mennesker vil måtte flytte på seg: Helt ferske tall fra Unicef viser at det nå for første gang er mer enn 100 millioner på flukt i verden, og ifølge Flyktninghjelpen tvinges et nytt barn ut på flukt hvert femte sekund. Uten å vite når, eller om, de noensinne kommer frem til et sted de trygt kan kalle hjem. Langs veien bygges det gjerder og murer, de lokkes og ledes; hit i dag, dit i morgen. Noen med familie. Andre helt alene.

Nasjonale myndigheter peker på EU, FN og hverandre, for å beskytte egne grenser og flytte andres. Barn på flukt er blitt storpolitikk. Menneskestrømmer skyves dit man vil og ikke vil ha dem.

Underveis blir dager til uker og år. På Lesbos, i Colombia, Etiopia og verdens største flyktningleir på grensen mellom Myanmar og Bangladesh. Her og en rekke andre steder over hele verden tilbringes en hel barndom i limbo.

Utenfor og glemt i Ingenbarnsland.

Disse barna trenger mer enn bare husly, mat og et håp om at verden en dag ser helt annerledes ut. De trenger tiltak som holder familien samlet, sikrer at de er beskyttet mot vold og utnyttelse og sørger for at de voksne er i stand til å gi barna god omsorg.

For også i Ingenbarnsland er barna som mangler trygg omsorg aller mest utsatt. For overgrep, barnearbeid, menneskehandel og tvangsrekruttering til væpnede grupper. Utrygghet, tap og psykisk stress vil kunne påføre dem livsvarige traumer og læreversker.

Derfor jobber vi i SOS-barnebyer for at ingen barn skal være alene. At de skal få omsorgen de er helt avhengige av, aller helst i sin egen familie, og rett og slett få lov til å være barn.

Selv i Ingenbarnsland.

Ukraina: Barna som ikke kan flykte alene

Ukraina-konflikten oppstod allerede i 2014 da Krimhalvøya ble annektert av Russland. I tillegg ble områder i Donbass helt øst i Ukraina samme år satt under kontroll av væpnede russiskorienterte separatiser, som opprettet republikkene Donetsk og Lugansk på deler av de ukrainske fylkene med samme navn. I februar 2022 utviklet konflikten seg til fullskalakrig da Russland invaderte Ukraina. I dag er 8 millioner Ukrainere internt fordrevne, og 6 millioner er registrert på flukt ut av eget land.

Halvparten av Ukrainas barn er på flukt

Ifølge Unicef er mer enn 4,3 millioner barn i Ukraina drevet på flukt. Det er over halvparten av landets anslagsvis 7,5 millioner barn. 1,8 millioner ukrainske barn har flyktet til andre land, mens 2,5 millioner barn er internt fordrevet. Noen av dem alene, mens mange blir alene underveis, separert fra familien sin. Skoler, sykehus og institusjoner blir hensynsløst bombet og avskjærer barna fra både mat, vannforsyninger og bistand.

Det anslås videre at 100 000 barn bor på institusjoner i Ukraina, mens andre nevner tall som 200 000 barn. At antallet varierer så mye er urovekkende, og viser både manglende oversikt, tilsyn og beskyttelse for barna som er plassert på institusjoner. Ifølge ukrainske sosialmyndigheter har over 70 000 av barna på institusjon blitt tilbakeført til familiene sine etter at krigen startet. Det er bekymringsverdig at vi vet veldig lite om hvilken tilstand disse familiene befinner seg i og hva slags oppfølging de får. I tillegg er mange institusjonsbarn fortsatt fanget i krigen uten mulighet til å komme seg ut.

Når ansatte flykter med egne familier, risikerer barna på institusjonene å bli overlatt til seg selv store deler av tiden. Isolerte, redde og uten mulighet for å bli evakuert.

I Ukraina er barnehjem/institusjon en vanlig måte å ivareta foreldreløse barn og barn fra familier som lever i dyp fattigdom. Flertallet av barna på institusjon er "sosialt foreldreløse", det vil si at de ble satt under statens omsorg på grunn av foreldrenes misbruk, foreldrene forlot dem og/eller på grunn av ekstrem fattigdom. Barn med sykdommer og funksjonsnedsettelse er overrepresentert. Hver tredje dag dør et foreldreløst barn med funksjonshemming i Ukraina, vanligvis fordi det ikke får nødvendig medisinsk hjelp. Mange funksjonshemmede barn tilbringer hele livet sitt i en seng uten noen form for stimulering. Barnas familiebakgrunn er ofte komplekse, mange har aldri fått kjærlighet eller omsorg. Når barnet blir 16 år må det forlate institusjonen, uten sosial og økonomisk støtte eller utdanning. SOS-barnebyer i Ukraina har lenge arbeidet for å legge ned institusjonene og ivareta barna gjennom forebyggende tiltak i familiene.

Beskyttelseskrise

Tilstrømningen av flyktninger fra Ukraina setter europeiske land i en beskyttelseskrise, med urovekkende liten oversikt over hvor barna fra institusjonene befinner seg. Disse barna er de aller mest sårbare i Ukraina, og står overfor økt risiko for menneskehandel, misbruk og andre former for utnyttelse. Det rapporteres om menneskesmuglere som retter seg mot foreldreløse barn og utnytter kaoset. Flere barn er meldt savnet. Institusjonsbarnas sårbarhet bare øker, enten de fortsatt er i Ukraina eller har krysset grenser til nabolandene med hjelpere.

Juridisk hengemyr

Det er prekært å finne en løsning for de mange tusen barna som bor på institusjoner i Ukraina, flere helt overlatt til seg selv. Dette er barn med overlappende sårbarheter som i henhold til FNs barnekonvensjon har særskilt rett til beskyttelse og omsorg, noe de per nå ikke får. Barna på institusjon

er myndighetens ansvar, og de er ansvarlige for å lage avtaler med andre land dersom barna skal evakueres ut fra Ukraina. Ukrainske myndigheter vil ha en garanti for at barna kommer tilbake til Ukraina når det er trygt, noe som viker fra FNs barnekonvensjon om at det er barnets beste som skal legges til grunn for en slik vurdering. Norge mener det er umulig å binde seg til en slik avtale og sette barnekonvensjonen til side, uten å vite hva som på det aktuelle tidspunktet vil være det beste for barnet. Det har blant annet ført til at grupper av evakuerte institusjonsbarn blir sittende fast i mindre berørte områder vest i landet, uten et godt omsorgstilbud og med en usikker fremtid. Noen barn fra institusjoner har også blitt flyttet til andre land, uten at man har god oversikt over hvor de befinner seg. Mange risikerer å bli re-institusjonalisert dit de kommer.

SOS-barnebyer mener:

Dette trenger barna på institusjon i Ukraina nå

Barna trenger felleseuropeiske løsninger som jobber for å sikre trygg evakuering, og få på plass sentraliserte og robuste beskyttelsesmekanismer for barna, inkludert å etablere sporings- og informasjonsstyringssystemer.

Mexico – USA: Når barn blir returvarer

Aldri før har flyktningstrømmene i Latin-Amerika vært større. Migrasjonen skyldes en kombinasjon av klimaendringer, ekstremvær, fattigdom, vold, stengte skoler og behov for beskyttelse. Bare i de fire landene Honduras, Guatemala, Nicaragua og El Salvador sulter nå nær 8 millioner mennesker, hovedsakelig grunnet ekstremvær og koronasituasjonen. Familier med små barn går tusenvis av utmattende kilometer på jakt etter et bedre liv med nye muligheter. Noen søker seg over til naboland, mens svært mange migranter fra Mellom-Amerika, inkludert Mexico, drar i økende grad nordover mot USA. Her håper de å gjenforenes med familiemedlemmer som allerede bor der. Nesten en av tre migranter og asylsøkere i Sentral-Amerika og Mexico er barn. Så mange som halvparten av disse er barn uten følge fra familie eller andre voksne. De er helt ubeskyttet på fluktruter som ofte er svært farlige, og gjerne avhengig av å bruke menneskesmuglere for å unngå migrasjonskontroller. Å krysse den 3 200 km lange grensen mellom USA og Mexico, bestående av ørken og grenseelven Rio Grande med sterke strømninger, gjøres med livet som innsats. I 2018 mistet 283 mennesker livet i forsøket (Flyktninghjelpen).

Barn i retur

Der disse flyktningene tidligere møtte velvilje, har det bygget seg opp frustrasjon i lokalsamfunn langs ruten. I tillegg øker fremmedhatet både i USA og Mexico, og grensekontrollene blir stadig tøffere. Til tross for farene ved slike reiser, svarer to av tre barn på flukt at de vil prøve å flykte igjen dersom de får sjansen, selv om de først blir deportert tilbake til hjemlandet sitt. En fjerdedel som ble spurt hadde allerede foretatt to til tre forsøk på å nå USA eller Mexico, noe som bekrefter hvilken desperat situasjon de befinner seg i. I 2019 returnerte meksikanske migrasjonsmyndigheter 12 000 barn tilbake til hjemlandene sine, det vil si mer enn 90 prosent av barna som kom alene på flukt. Både USA og Mexico har avslått enslige mindreårige barn sin mulighet til å søke om asyl gjennom såkalte «pushbacks» til landegrensen de kom fra. Unicef antar at rundt 1,2 millioner migrantbarn forventes å trenge humanitær hjelp de neste årene.

I april 2019 fikk Trump-administrasjonen medhold i domstolene for at de kan kreve at asylsøkere må oppholde seg i Mexico mens asylsøknaden til USA behandles. Dette til tross for at det er dokumentert at asylsøkere utsettes for overgrep i de mexicanske grenseområdene. USA har fått massiv kritikk for at barn har blitt skilt fra foreldrene og plasseres i egne interneringssentre.

SOS-barnebyer mener:

Dette trenger barna på grensen mellom Mexico og USA nå

Beskyttelsessystemet rundt asylsøkere langs den nordlige grensen til USA må forsterkes. Land må fordømme en migrasjonspolitik som baserer seg på kriminalisering og avskrekking. Barn må først og fremst bli behandlet som det de er: Barn. Uavhengig av hva slags migrasjons- eller asylstatus de har.

Hellas – Tyrkia: Utstøtte barn på Europas yttergrense

I 2015 ble Europa overveldet av en strøm med flyktninger og migranter. Særlig på grunn av krigen i Syria, men også store grupper av mennesker fra Afghanistan, Irak og flere land i Afrika tok den livsfarlige veien over Middelhavet. Nærmere én million mennesker ankom i løpet av kort tid sjøveien til Europa, med Hellas som en av de viktigste inngangsportene til EU via Tyrkia. I starten var det en overvekt av enslige menn, men etter hvert ble det en dreining til at flertallet av flyktningene var barn og mødre. Landet de kom til lå med brukket rygg økonomisk etter ti år med finanskrise, og grekerne hadde ikke kapasitet til å ta vare på menneskene som kom, mange av dem svært traumatiserte. I stedet for byrdefordeling og avlastning innad i EU, ble løsningen å bygge murer og sette opp piggtårn ved Europas yttergrenser.

Transittleiren - en tikkende bombe

Transittleiren Moria på Lesbos, ytterst i Egeerhavet, ble et oppsamlingssted for flyktninger ingen ville ha. Over 20 000 mennesker skal på det meste ha bodd i denne leiren beregnet for 3000 personer. Folk ble plassert tett i tett i telt og isoboxer som tok inn masse regn uten mulighet for å tørke klær, soveposer og få igjen varmen. Det var knapphet på rent vann og mat, og svært elendige sanitærforhold. Ifølge UNHCR var det ett toalett per 100 personer. I Moria florerte det av lungebetennelse og diaré, og folk hadde lite eller ingenting å ta seg til mens de ventet på behandlingen av asylsøknaden sin. Det kunne ta måneder og år. De svært usikre forholdene gjorde at foreldre ikke kunne gi noen forsikring til barna sine om at det kom til å gå bra. Barna i Moria levde under ekstreme forhold som påvirket dem negativt, med stor risiko for traumer som man ikke fikk behandlet. Å leve med ubehandlede traumer reduserer sjansene deres til å bli integrert og bygge en fremtid. Ifølge Redd Barna og det greske konsulatet for flyktninger (GCR), deltar bare 15 prosent av barna i greske flyktningeleirer på ordinær skole selv om de har krav på det. Restriksjoner og isolering av flyktninger som følge av koronasituasjonen har ikke gjort situasjonen bedre.

Moria-leiren er på mange måter symbolet på feilslått europeisk flyktningpolitikk, hvor grunnleggende rettigheter for barn på flukt ikke ble ivaretatt. Lidelsen og frustrasjonen blant beboerne var enorm, og kulminerte i at leiren ble satt i brann i september 2020. Dette førte til at 13 000 mennesker, blant dem

7 000 barn, stod uten tak over hodet og mistet de få eiendelene de hadde. Det var varslet om forholdene i den overfylte Moria-leiren i flere år. Brannen kom som en konsekvens av at Europa ikke hadde tatt ansvar ved å støtte Hellas i å flytte folk fra Lesbos.

Etter brannen ble det igjen stort søkelys på flyktningssituasjonen på Lesbos, og flere europeiske land avlastet Hellas med å ta imot asylsøkere. Mange mente dette felleseuropeiske ansvaret var langt fra nok, og Norge på sin side ble kritisert for kun å ta imot 50 enslige mindreårige og barnefamilier fra Moria. Samtidig ble en ny midlertidig leir på Lesbos, Mavrovouni, opprettet med samme utfordringer knyttet til bo- og sanitærforhold og skiftende vær. Pavens besøk til Lesbos i desember 2021 gjorde derimot at teltleiren fikk et oppsving med mer solide containerbygg hvor man er mindre utsatt for regn og vind. Samtidig har mange ment at Mavrovouni og andre flyktningleirer på Lesbos langt på vei minner om konsentrasjonsleirer, med strengt vakthold og politivold. Leger uten grenser er blant dem som har rapportert om selvmord blant flyktningbarn i disse leirene, barn som har mistet all tro og håp på både nåtid og fremtid. Mange barn sliter med alvorlige panikkanfall, mareritt og selvskading. Depresjon, angst og posttraumatiske stress er blant de vanligste diagnosene hos flyktningbarna på Lesbos.

«Pushbacks»

På grunn av korona har færre flyktninger kommet sjøveien til Lesbos, også i stor grad på grunn av økt patruljering fra greske kystvakter. Det har gjort båtturen over havet om mulig enda mer farlig. Greske kystvakter beskyldes for såkalte «pushbacks», hvor de fører båter med flyktninger tilbake til tyrkisk farvann og etterlater menneskene i en hjelpeløs tilstand. I februar ble 12 migranter funnet frosset i hjel på tyrkisk side, angivelige avvist og returnert av den greske kystvakta.

Resignasjon og nye leire

Etter sju år er stemningen preget av resignasjon i den nye Moria-leiren. Etter intenst politisk press har man fått på plass levelige boforhold, men greske myndigheter viser fortsatt liten åpenhet om hvordan de behandler flyktninger som voktes av piggrådsgjerder og væpnede vakter. Her er ingen «hurtigprossesser» som norske myndigheter gir til ukrainske flyktninger, og det er uklare regler over hvem som får bli og hvem som blir returnert. De fleste har ingenting å returnere til, og prøver desperat å komme seg videre til andre land eller klage på avslag på asylsøknaden. Samtidig bygges det en ny og permanent leir avsidesliggende på Lesbos med en søppelplass som nærmeste nabo. Her blir det om mulig enda mindre innsyn i forholdene fra organisasjonene som jobber på utsiden. Området beskrives som et slags ikke-sted for ikke-mennesker, der barn vil bli født, må tilbringe sine første leveår og vokse opp i den tro at det å bo i et telt i en leir er det normale. Kritiserer humanitære organisasjoner greske myndigheters behandling av flyktningene, mister de adgangen til å hjelpe flyktningene utenfor leiren. Denne situasjonen fryktes å bli verre.

SOS-barnebyer mener:

Dette trenger barna på Lesbos

Barna i Moria må få tilgang til psykososial støtte og traumebehandling, grunnleggende tjenester som utdanning og helse og beskyttelse mot vold og overgrep. Norske og europeiske myndigheter må ta et større ansvar for flyktningenes behov og det er helt essensielt at de mest sårbare blir evakuert. Norge må ta imot flere av barna som er alene i Moria gjennom FNs kvotesystem.

Syria, Al-Hol (Roj)-leiren: Fremmed kriger, fremmed barn?

Det som begynte som fredelige demonstrasjoner mot Bashar al-Assads regime i 2011 eskalerte til en borgerkrig som har ødelagt store deler av landet. Borgerkrigen har tatt livet av over en halv million mennesker og drevet over 13 millioner familier og barn på flukt, tilsvarende halvparten av befolkningen. Ifølge FN er Syria blant de ti landene i verden med høyest matusikkerhet, en usikkerhet som er ytterligere forverret av Ukraina-krisen.

Barna betaler for foreldrenes valg

Etter at terrorgruppa IS ble nedkjempet i Syria og Irak i 2019, satt mange kvinner og barn igjen i flyktningleirer uten ektemenn og fedre. I 2019 var det totale antallet «fremmedkrigere» estimert til ca. 44 000-52 000, hvorav 6 800 var utenlandske kvinner. Kvinner og barn utgjør så mye som en fjerdedel av IS' fremmedkrigerbefolkning. Barn har ikke selv valgt å ta del i opprørene, men likevel har flere av barna blitt trent til å delta i kamp. Andelen kvinner som har vendt tilbake til landet de dro fra er lavere enn blant menn, og er på rundt 10 prosent. De hjemvendte IS-kvinnene har skapt politiske og juridiske utfordringer i flere europeiske land. Noen stater, som for eksempel Tyskland, har tatt ansvar for sine borgere og hentet hjem flere barn, både foreldreløse og barn med mødrene sine. De har også stilt mange av kvinnene for retten. Andre land igjen nekter å ta ansvar for sikkerheten til disse barna og deres familier. Stater vil ikke hente hjem et barn fra Syria fordi da vil moren følge med. Med andre ord, barna må betale for foreldrenes valg, og dette gjør dem statsløse.

Uten et hjem

Mange av fremmedkrigerkvinnene og deres barn bor i Roj-leiren. Her er det for tiden 943 barn og 420 kvinner. Noen av barna har vært i leiren siden 2017, fordi deres regjeringer har vist liten interesse for å hente dem ut. Barna her lider under forferdelige forhold. I leiren befinner det seg nå mer enn 73 000 mennesker – en økning på 680 prosent i løpet av bare ett år. Denne kraftige økningen i antall, de fleste kvinner og barn som er helt avhengige av humanitær hjelp, har ført til total kollaps i infrastrukturen. Det er store mangler på vann, de sanitære og hygieniske forholdene er kritiske og det er stort behov for helseoppfølging, ernæring, utdanning og ikke minst beskyttelse av barna.

SOS-barnebyer mener:

Dette trenger barna i Al-Hol

Barn skal aldri betale regningen for valg som er begått av foreldrene, og leiren er utrygg for barna. Stater må sørge for at barna blir repatriert til trygge land hvor de får oppfylt sine grunnleggende rettigheter. Norge må ta sin del av ansvaret for at barna får komme tilbake til foreldrenes hjemland.

Burkina Faso: Barn som brutalitetens vitner

Mali, Niger og Burkina Faso utgjør det sentrale Sahel, et område mellom Sahara-ørkenen og savannene lenger sør. Sahel er preget av stor fattigdom, dårlig tilgang på helsetjenester og kronisk matmangel. I mer enn et tiår har den sentrale Sahel-regionen vært rammet av konflikt mellom væpnede grupper, myndigheter og internasjonale styrker. I 2021 ble Burkina Faso episenteret for konflikten, med stadig økende sammenstøt mellom regjering og opposisjonsgrupper og antall angrep, kidnappinger og vold eskalerte betraktelig. Ifølge FN har flere enn 1,5 millioner mennesker lagt på flukt i eget land. 900.000 av dem er barn.

En voksende trussel

Konflikten fortsetter å spre seg raskt til stadig nye områder som før var ansett som stabile. I Sahel-området er det nå en av de raskest voksende flyktningkrisene i verden. FN kaller den voldelige utviklingen i Burkina Faso for en global trussel, og frykter at landet med sine mer enn 20 millioner innbyggere skal bli «det neste Syria». 4,7 millioner mennesker er nå helt avhengig av humanitær støtte.

Når frykten for å flykte er mindre enn å bli

Vitner forteller om væpnede grupper som går fra hus til hus og dreper alle som bor der. De forteller om skrekkslagne barn som flykter for livet, sammen med familiene sine. Volden kommer overraskende på dem og de rekker verken å kle på seg, eller å ta med seg noen eiendeler. Det konstante stresset og utryggheten barna lever med er helt umenneskelig. Disse barna har vært vitne til drap, vold og voldtekt av sine egne familiemedlemmer, av venner og naboer. De har sett hjemmene sine brenne og avlingene som skulle gitt dem mat på bordet bli påtent. Byene de flykter til sliter fra før med både mat- og vannmangel, de har verken kapasitet eller et fungerende system for å ivareta alle flyktningene.

Barnas pris

På grunn av matmangel i Burkina Faso anslår FN at rundt 105 000 barn lider av akutt underernæring, og ifølge Unicef er antall barn i nød økende. Stengte skoler og et livsgrunnlag under stadig større press som følge av pandemien, gir også god grobunn for økt rekruttering av barnesoldater til væpnede grupper. Det er også dokumentert økt vold i hjemmet og flere barneekteskap. I tillegg følger dårlige sanitærforhold med seg diare og kolera. Bare i 2017 fikk 11 millioner mennesker malaria, men disse barna får ikke tilgang til den helsehjelpen de trenger. Det er også et stort problem at mange barn i Burkina Faso utsettes for vold og seksuelle overgrep av væpnede grupper, på vei til skole og sykehus. Mange hjelpeorganisasjoner blir angrepet og får ikke tilgang til lokalsamfunnene med den humanitære hjelpen. For mange av barna ender flukten opp i leire for internt fordrevne, under svært vanskelige forhold, der livet deres blir satt på vent.

SOS-barnebyer mener:

Dette trenger barna i Burkina Faso

Det må skapes trygg humanitær tilgang for nødhjelp for å nå frem til barna. Det er behov for en helhetlig humanitær innsats for å beskytte barna som rammes av konflikten som inkluderer barna som har blitt alene. Det trengs støtte til aktører som arbeider for å styrke barns beskyttelse i konflikten på nasjonalt og lokalt nivå. Ungdom og unge voksne må ha reelle alternative økonomiske muligheter for å forhindre rekruttering til væpnede grupper, barneekteskap og barnearbeid.

Etiopia: Sult som våpen mot barn

Konflikten i Etiopia står mellom lokale styresmakter i regionen Tigray (TPLF) på den ene siden og de etiopiske sentralmyndigheter på den andre. Den handler om land, maktpolitikk, og identitet. Konflikten eskalerte da Abiy Ahmed Ali tok over som statsminister i 2018, og det brøt ut krig mellom partene i november 2020. De nasjonale parlamentsvalgene ble utsatt på grunn av covid-19, og statsminister Abiy fikk forlenget sin regjeringsperiode uten valg. TPLF derimot gjennomførte et lokalvalg i Tigray, der de fikk flertall.

Nasjonalforsamlingen, støttet av Abiy-regjeringen, fordømte og annullerte regionvalget i Tigray, og nektet å anerkjenne det nyvalgte lokale TPLF-dominerte lederskapet. Abiy-regjeringen sendte militærstyrker inn i Tigray, også støttet av militære styrker fra Eritrea og Amhara. Fanget i krigen, blir sivile tigrayere offer for vold, overgrep og etnisk rensing. Harde kamper har ført til høye dødstall, store flyktningstrømmer, vold og tortur, henrettelser, voldtekt og sult. Stadig flere er tvunget på flukt etter hvert som konflikten har spredt seg. Sykehus og skoler er også ødelagt, og 8,5 millioner barn og unge trenger utdanningsstøtte i tillegg til psykisk helsestøtte etter traumene som er påført dem.

Fire millioner barn midt i konflikten

Ifølge FN er fire millioner barn fanget i denne helt fastlåste konflikten. Over 9,4 millioner mennesker har nå i stort behov for nødhjelp, men fanget er også nødhjelpen som ikke kommer frem til barn og deres familier. Den brukes som en brikke i det politiske spillet mellom partene. Krigen har ført til økende matmangel, der sivilbefolkningen dør av sult og underernæring. Det er fare for enda en enorm sultkatastrofe og mye tyder på at bruk av sult er en taktikk i krigføringen.

Begge partene i konflikten beskyldes for brudd på menneskerettighetene. Det har blant annet blitt rapportert at etiopiske og eritreiske styrker har begått overgrep, voldtekt, henrettelser og massakrer mot sivile i Tigray. Barn er også rekruttert som barnesoldater. Tusenvis av mennesker fra Tigray har flyktet til Sudan, og millioner har blitt internt fordrevne. Bare i Tigray har flere enn 6000 barn så langt blitt identifisert på flukt alene eller er på annen måte separert fra familien sin. Et antall man antar vil øke også i andre regioner.

SOS-barnebyer mener:

Dette trenger barna i Etiopia

Situasjonen i Etiopia betegnes som fastlåst. FNs sikkerhetsråd og verdenssamfunnet må ta grep for å gjøre Etiopias regjering klar over at det er uakseptabelt å hindre humanitære operasjoner og å frata egne borgere det de trenger for å overleve. Barna som er adskilt fra sine foreldre må gjenforenes med sine familier eller komme under trygg alternativ omsorg.

Venezuela – Colombia: Uten sikkerhet og beskyttelse

I Venezuela har sviktende offentlige tjenester, korrupsjon, hyperinflasjon, utbredt vold, kriger mellom gjenger og en vedvarende sosioøkonomisk krise tvunget millioner av mennesker på flukt. Siden 2014 har mer enn seks millioner venezuelanere forlatt hjemlandet, en av fire er barn. Den økonomiske og politiske krisen i Venezuela har medført den største humanitære krisen på den vestlige halvkule på årtier. Landet, som tidligere var et av Sør-Amerikas rikeste land, går mot fullstendig kollaps med akutt mangel på mat, medisiner og andre basisvarer.

De fleste flykter til det hardt prøvede nabolandet Colombia. 1,7 millioner venezuelanske flyktninger har kommet på toppen av Colombias egen flyktningkrise forårsaket av gjenger og ulovlige væpnede geriljagrupper. I dag er mer enn fem millioner mennesker internt fordrevet i Colombia.

Overlatt til seg selv

I Colombia har de venezuelanske familiene hverken tilgang til husly, mat eller helsetjenester. Mange av barna oppholder seg timevis alene på gaten mens foreldrene fortvilet prøver å finne en måte å livnære seg på. Det rapporteres om en økning i seksuell utnyttelse av barn og kvinner, og at mange unge kvinner tvinges til å jobbe som sexarbeidere for å skaffe mat til seg og sin familie. Sikkerheten og beskyttelse for barn, særlig for de som er blitt adskilt fra sine familier, er helt kritisk. Derfor er det mest prekære å få etablert trygge soner for barn fra familier som bor på gaten.

Pandemien har forverret situasjonen ytterligere. Med manglende inntekt som følge av isolasjon og lock down, har mange mistet tilgang på mat, vann, hygiene og helsetjenester. I de første månedene av pandemien økte antallet som meldte fra om vold i hjemmet med 170 prosent. I tillegg ble det rapportert inn mer enn 6 300 saker med barn og tenåringer utsatt for seksualisert vold. Psykiske problemer har økt og barn har mistet skolegang i isolasjon uten tilgang til digital undervisning.

Barn på flukt alene

Mindreårige som er på flukt alene eller som har blitt separert fra familien sin (UASC) er kanskje den mest sårbare flyktninggruppen i Venezuela. På samme måte som voksne venezuelanske flyktninger, drar disse barna til Colombia med håp om å kunne støtte familien sin økonomisk. Eller de håper å bli gjenforent med familiemedlemmer som allerede har flyktet. Uten beskyttelse fra en familie, er de enslige barna og ungdommene svært utsatt for menneskehandel, misbruk, hjemløshet, vold, utnyttelse og rekruttering til geriljagrupper. Disse barna unngår gjerne vanlig grenseoverganger, for blir de identifisert, risikerer de å bli plassert i skadelige institusjoner. Colombia mangler omsorgsalternativer basert på familieomsorg, og en slik institusjonsplass bryter med grunnleggende rettigheter. Siden disse barna unngår de vanlige fluktrutene, er det vanskelig å nå dem gjennom tradisjonelt humanitært arbeid.

SOS-barnebyer mener:

Dette trenger de venezuelanske flyktningbarna i Colombia

Barna trenger beskyttelse i trygge og barnevennlige omgivelser, hvor man kan opprette en form for normal hverdag. Dette innebærer blant annet integrering, utdanning, psykososial støtte og et sted hvor de kan få hvile, mat, beskyttelse og få oppfølging mens de er underveis.

Rohingya: Barna ingen vil ha

Rohingya er en etnisk minoritet i Myanmar som hovedsakelig er muslimer og blir sett på som ulovlige innvandrere av myndighetene. Selv mener rohingyane at de har levd i regionen i mange hundre år. De blir likevel ikke anerkjent som en etnisk minoritet i et land hvor man de siste årene har sett en tilbakevending av en form for buddhistisk-burmesisk nasjonalisme. Dette har ført til en langvarig konflikt hvor myndighetene i Myanmar har utsatt rohingyane for brutal diskriminering og voldelig undertrykkelse. FN har slått fast at de militære myndighetene i Myanmar driver med etnisk rensing av rohingyane. Det toppet seg i august 2017 da over 700 000 rohingyaer rømte til Bangladesh etter et voldsomt angrep fra militærjuntaen i den nordlige delen av Rakhine-provinsen ved grensa til nabolandet. Angrepet kom som en reaksjon på den voksende motstandsgruppen av rohingyaer som hadde drept tolv personer fra regjeringsstyrkene i et koordinert angrep. Dette utløste brutal vold og en enormt uproporsjonal reaksjon fra de militære myndighetene samme dag. Minst 10 000 rohingyaer ble drept.

Verdens største flyktningleir

Før dette tidspunktet befant det seg allerede 200 000 rohingya-flyktninger i Bangladesh, et land som er preget av fattigdom og klimakatastrofer. Med nærmere én million rohingya-flyktninger i grenseområdet mellom Myanmar og Bangladesh, ble verdens største flyktningleir, Cox's Bazar, opprettet. De som bor her får ikke god nok tilgang til helsehjelp, de får ikke jobbe og barna får ikke gå på skole. For heller ikke i Bangladesh er rohingyane velkomne. De bangladeshiske styresmaktene vil at rohingyaene skal dra tilbake til Myanmar så fort som mulig, og frykter at tilbud om skolegang gjør at rohingyaene blir værende. Derfor lar de dem heller ikke få muligheten til å lære seg bangla, språket de snakker i Bangladesh. Samtidig tillater ikke regjeringen i Myanmar at skolebøker med burmesisk språk blir gitt til rohingya-barn. Dermed har de ikke noe pensum, og Myanmar har effektivt stoppet flyktningbarnas mulighet til en utdanning mens de er i eksil.

Svært utsatt

Rohingyane er verdens største statsløse folkegruppe, og levevilkårene deres i Cox's Bazar er elendige. Leiren er ikke bygget for å være et sted man kan bo lenge, men rohingyaene har ingen steder å dra. Regjeringspålagte koronarestriksjoner har begrenset humanitære organisasjoners tilgang til leiren, og kvinner rapporterer om mer utrygghet, trakassering, kidnappinger og utpressing fra voldelige grupper og gjenger. I mars 2021 mistet 48 000 mennesker i leiren hjemmene sine etter en voldsom brann. Monsunsesongen bringer med seg kraftig regn som hvert år skyller med seg de utsatte og provisoriske bambusboligene. Barna leker langs farlige veier og har ingen skoler eller lekeplasser å være på. Samtidig er leiren i konflikt med bangladeshisk lokalbefolkning, som har mistet tilgangen til å utnytte naturressursene sine, der nærmere en million flyktninger nå bor. Både barn i leiren og barna som bor rundt er utsatt for trafficking.

SOS-barnebyer mener:

Dette trenger Rohingya-barna nå

I tråd med menneskerettighetene og FNs flyktningkonvensjon, har rohingyaene som har flyktet fra Myanmar i utgangspunktet rett til å vende tilbake, men FN mener forholdene ikke ligger til rette for dette foreløpig. Det er behov for å støtte organisasjoner som arbeider med flyktingene slik at barna på flukt i denne krisen får beskyttelse, god omsorg og grunnleggende tjenester. Akutt støtte er fortsatt nødvendig for å gi så mange barn og familier som mulig livreddende omsorg, ernæring og beskyttelse.

Etterord

Ingen barn skal stå alene i kriser og konflikter. Verdenssamfunnet har en stor oppgave foran seg med å løse de underliggende årsakene til at voksne og barn må legge ut på flukt. Årsakene er som vist både mange og komplekse. Dette er ikke noe hvert enkelt land kan løse alene. Her trengs et globalt ansvar med globale løsninger. Sivilsamfunnet må fortsette å holde myndigheter ansvarlige for å jobbe frem løsninger. Både globalt, regionalt og nasjonalt.

Samtidig må vi gjøre mye mer for de barna som har flyktet, men aldri kommer helt fram. I skjul for narkotikakartellene på grensen mellom Mexico og USA. Sultet ut som våpen i Etiopia. I frykt for overgrep i mer eller mindre permanente flyktningleirer, enten de er på grensen mellom Myanmar og Bangladesh eller ved Europas ytterkant.

Barn som flere vil utnytte enn beskytte; som barnesoldater, barnebruder og barnearbeidere.

Også her i Norge må vi derfor ta vårt ansvar for de over 80 millioner menneskene som er på flukt verden over. Vi kan ikke vente på at andre europeiske land skal gå foran oss, som vi gjorde da det var snakk om å ta imot flyktninger via Hellas, eller nøle som i den tilsynelatende fastlåste diskusjonen rundt mottak av institusjonsbarn fra Ukraina.

Først og fremst må vi sikre at de over 40 millioner barna som var på flukt verden over før krigen i Ukraina, får oppfylt sine rettigheter der de befinner seg her og nå.

Mottagerland for flyktninger og vertsland for store flyktningleirer har alle et ansvar for å sikre at barn får den beskyttelsen de trenger. At de er trygge for overgrep og menneskehandel, og at de kan få tak over hodet sammen med trygge voksne. Mange barn blir født og vokser opp i en mer eller mindre permanent flukttilstand. Også her har de rett på utdanning, og kan ikke miste en hel skolegang mens livet deres er satt på vent.

Vi er mange organisasjoner verden over som hver dag jobber for barna i Ingenbarnsland. Vi oppretter barnevennlige soner hvor barn får være barn, hvor de får leke, får undervisning og noen å snakke med for å bearbeide minnene de bærer med seg. Vi deler ut mat og vann, bygger latriner og setter vaksiner.

Stadig oftere ser vi imidlertid at internasjonale organisasjoner ikke får tilgang til de områdene hvor behovene er størst og hjelpen trengs mest. For at hverdagen til disse barna skal kunne bli så bra som mulig, må de internasjonale organisasjonene sikres humanitær tilgang, også til områder med høy grad av politisk konflikt.

Derfor må vi fortsette å jobbe politisk, både nasjonalt og internasjonalt, for å opprettholde prinsippet om at humanitær bistand ikke skal brukes som et våpen fra noen av partene i en konflikt. Det endelige målet er at ingen barn må befinne seg i en ikke-tilstand, utenfor og glemt, at de kan forlate Ingenbarnsland og få oppfylt sine grunnleggende menneskerettigheter.

Kilder

- SOS-barnebyers humanitære appeller
- <https://www.flyktninghjelpen.no/flyktningregnskapet>
- <https://www.unicef.org/appeals/ethiopia/situation-reports>
- <https://www.unicef.org/appeals/colombia/situation-reports>
- <https://reliefweb.int/report/mexico/unicef-mexico-humanitarian-situation-report-no-3-migration-april-2022>
- <https://www.unicef.org/appeals/burkina-faso/situation-reports>
- <https://www.unicef.org/eca/situation-reports-and-advocacy-briefs-refugee-and-migrant-children>
- <https://www.thenewhumanitarian.org/feature/2021/12/29/ten-humanitarian-crises-trends-to-watch>
- <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/03/myanmar-un-report-urges-immediate-concerted-effort-international-community>
- <https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/ethiopia>
- <https://www.unhcr.org/en-us/children-on-the-run.html>
- <https://www.unicef-irc.org/research-watch/Children-on-the-move/>
- <https://www.unicef.org/eca/reports/children-move-italy-and-greece>
- <https://www.fn.no/Konflikter/myanmar-rohingya>
- <https://www.thenewhumanitarian.org/opinion/first-person/2022/1/17/Rohingya-education-teacher-refugee-run-schools-Bangladesh-camps>
- <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/06/facts-figures-deportations-children-usa-mexico/>
- <https://www.amnesty.org/en/documents/amr51/4200/2021/en/>
- <https://reliefweb.int/country/bfa#key-figures>
- <https://www.cfr.org/backgrounder/us-detention-child-migrants>
- <https://reliefweb.int/report/greece/greece-future-over-20000-refugee-children-air-because-government-neglect>
- <https://www.bistandsaktuelt.no/flyktninger-hellas-migranter/stillingskrig-mellom-hellas-og-tyrkia-tolv-migranter-fros-i-hjel/302218>
- <https://www.unhcr.org/news/stories/2020/2/5e4fc07b4/vulnerable-asylum-seekers-struggle-access-medical-care-overcrowded-greek.html>
- <https://www.aftenposten.no/verden/i/p6e46R/stadig-flere-selvordsforsoek-i-overfylte-leirer-paa-lesbos>

